

Malcolm
Gladwell

Excepționalii

Povestea succesului

TRADUCERE DE CĂTĂLIN GEORGESCU

PREFAȚĂ DE SORIN TRÂNCĂ

PUBLICA

Cuprins

Prefață de Sorin Trâncă9

Introducere. Misterul din Roseto11

Partea întâi Oportunitate

1 Efectul Matei.....21

2 Regula celor 10 000 de ore39

3 Problema cu geniile, *partea întâi*69

4 Problema cu geniile, *partea a doua*90

5 Cele trei lecții ale lui Joe Flom112

Partea a doua Moștenire

6 Harlan, Kentucky151

7 Teoria etnică a prăbușirii avioanelor165

8 Câmpuri de orez și teste de matematică207

9 Târgul Maritei230

10 Concluzie: O poveste din Jamaica247

Note261

Mulțumiri270

Introducere

Misterul din Roseto

„Oamenii aceștia mureau de bătrânețe. Și cu asta, basta.”

Ex-cep-ți-o-nal — substantiv

1: ceva situat în afara sferei obișnuitului sau clasificat ca diferit de o anumită categorie definită ca fiind de bază, principală.

2: o observație statistică evident diferită ca valoare de altele din aceeași gamă.

1.

Roseto Valfortore se află la o sută de mile sud-est de Roma, la poalele Apeninilor, în provincia italiană Foggia. În stilul localităților medievale, orașelul este organizat în jurul unei mari piețe centrale. Cu fața la piață, se ridică Palazzo Marchesale, palatul familiei Saggese, marii seniori de odinioară. Printr-o boltă laterală se ajunge la biserică, Madonna del Carmine — Doamna noastră de pe Muntele Carmine. Trepte înguste de piatră urcă dealul, flancate de case de piatră înghesuite, cu două etaje și acoperișuri din țiglă roșie.

Secole la rând, *paesanii* din Roseto au muncit în minele de marmură de pe dealurile vecine sau au cultivat câmpurile din vale, mergând patru-cinci mile în josul dealului dimineața și apoi întorcându-se cu greu la drum de noapte. Viața era grea. Localnicii nu erau instruiți, erau extrem de săraci și fără mari speranțe de bunăstare economică, până când, la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea, în Roseto s-a auzit de tărâmul oportunităților de dincolo de ocean.

În ianuarie 1882, un grup de unsprezece oameni din Roseto — zece bărbați și un copil — a pornit pe ocean spre New York. Prima lor noapte în America au petrecut-o dormind pe podeaua unei taverne de pe Strada Mulberry, în cartierul Mica Italie din Manhattan. Apoi au pornit spre vest, găsinde în final de muncă într-o mină de gresie la nouăsprezece mile mai la vest de orașul Bangor, Pennsylvania. Anul următor, cincisprezece oameni din Roseto au plecat din Italia în America, și câțiva membri ai aceluși grup au ajuns tot în Bangor, alăturându-se compatrioților lor de la cariera de gresie. Acești emigranți, la rândul lor, au scris celor de acasă despre țara făgăduinței din Lumea Nouă și, în scurtă vreme, grupuri după grupuri și-au făcut bagajele și au pornit spre Pennsylvania, până când grupurile răzlețe de emigranți s-au transformat într-o adevărată invazie. Numai în 1894, aproximativ 1 200 de italieni din Roseto au solicitat pașapoarte pentru America, abandonând total satul lor de origine.

Emigranții au început să cumpere pământ pe un versant stâncos, legat de Bangor doar printr-un drum de căruțe abrupt, brăzdat de fâgașe. Au construit două case din piatră îngrămădite una în alta, cu acoperișuri din gresie, în mijlocul potecilor înguste care coborau și urcau colina. Au construit o biserică și au numit-o Our Lady of Mount Carmel (Doamna noastră de pe muntele Carmel). Strada principală au numit-o Bulevardul Garibaldi, în cinstea marelui erou al Italiei unite. La început, au numit orașelul Noua Italie. Dar l-au schimbat în scurt timp cu ceva care părea mai potrivit, dat fiind că majoritatea veniseră din același sat din Italia, cu câțiva ani în urmă. L-au numit Roseto.

În 1896, un tânăr preot plin de energie — Părintele Pasquale de Nisco — a luat în primire parohia de la Our Lady of Mount Carmel. De Nisco a fondat societăți spirituale și a organizat festivaluri. A încurajat orașenii să curețe solul și să planteze ceapă, fasole, cartofi, pepeni și pomi fructiferi în grădinile din spatele caselor. Le-a dat semințe și bulbi. Orașul a

prins viață. Localnicii au început să crească porci și să cultive viță-de-vie pentru vin. Au fost construite o școală, un parc, o mănăstire și un cimitir. De-a lungul bulevardului Garibaldi au început să se deschidă magazine, brutării, restaurante și bari. Au apărut o mulțime de fabrici care produceau bluze ce urmau să fie vândute. Bangorul vecin era în cea mai mare parte locuit de englezi și galezi, iar orașul următor era majoritar german, ceea ce însemna — date fiind relațiile încordate dintre germani, englezi și italieni în acei ani — că Roseto rămânea numai pentru locuitorii lui: dacă mergeai în sus și în jos pe străzile din Roseto, Pennsylvania, în primele decenii de după 1900, nu auzai vorbindu-se decât italiană, și nu orice italiană, ci exact dialectul foggian din sud care se vorbea în Roseto-ul italian. Roseto, Pennsylvania, era o lume autonomă micuță și îngustă — necunoscut de societatea din jur — și ar fi putut foarte bine să rămână așa dacă nu ar fi existat un om numit Stewart Wolf.

Wolf era doctor. A studiat digestia și afecțiunile stomacului la Universitatea din Oklahoma. Obişnuia să își petreacă verile la o fermă pe care o cumpărase în estul Pennsylvaniei, nu departe de Roseto — deși aceasta nu înseamnă nimic, desigur, de vreme ce Roseto era atât de izolat, încât puteai să locuiești în imediata vecinătate și să nu știi niciodată mai nimic despre el. „La un moment dat, într-o vară când eram la țară — aceasta se întâmpla pe la sfârșitul anilor '50 — am fost invitat să țin un discurs pentru societatea medicală locală“, spunea Wolf cu ceva ani în urmă, într-un interviu. „După ce am terminat, unul dintre doctorii din zonă m-a invitat la o bere. Și în vreme ce beam, mi-a zis: «Știți, practic medicina de șaptesprezece ani. Am pacienți de peste tot și rar se întâmplă să dau peste cineva din Roseto sub vârsta de 65 de ani cu probleme cardiace»“.

Wolf era sceptic. Aceasta se întâmpla în anii '50, cu mulți ani înainte de apariția medicamentelor care reduc nivelul colesterolului și a măsurilor agresive de prevenire a bolilor de

inimă. Aceste afecțiuni aveau caracter epidemic în Statele Unite. Erau principala cauză a decesului pentru bărbații cu vârste până în 65 de ani. Conform percepției generale, era imposibil să fii doctor și să nu dai peste afecțiuni cardiace.

Wolf s-a decis să inițieze o investigație. A mai apelat și la ajutorul unor studenți și colegi din Oklahoma. Au cercetat cu atenție certificatele de deces ale localnicilor, mergând înapoi în timp până la primele înregistrări. Au studiat fișele medicale și au construit genealogiile familiilor. „Am avut mult de muncă”, spunea Wolf. „Am hotărât să facem un studiu preliminar. Am început în 1961. Primarul a zis că ne putem baza pe ajutorul tuturor surorilor lui. Avea patru surori. «Puteți lucra în sala consiliului orășenesc», a spus el. «Și unde veți avea întâlnirile de consiliu?» am întrebat eu. «Ei bine, le amănăm o perioadă,» a răspuns el. Doamnele ne aduceau mâncare. Aveam niște cabine în care puteam lua sânge sau face EKG. Am lucrat așa patru săptămâni. Apoi am vorbit cu autoritățile. Ne-au lăsat să lucrăm în școală pe durata verii. Am invitat la teste toată populația din Roseto.”

Rezultatele au fost de-a dreptul ciudate. În Roseto, practic nicio persoană sub 55 de ani nu a murit de atac de cord, nici nu a prezentat vreun semn de afecțiune cardiacă. Pentru bărbații din Roseto peste 65 de ani, rata mortalității din cauza bolilor de inimă era aproape jumătate din rata din Statele Unite în general. Rata mortalității în Roseto, indiferent de cauză, era, uluitor, cu 30–35% mai scăzută decât ar fi trebuit.

Wolf a chemat în ajutor un prieten de-al său, un sociolog de la Universitatea din Oklahoma, numit John Bruhn. „Am angajat studenți la medicină și absolvenți de sociologie și am mers din casă în casă în Roseto și am stat de vorbă cu toți cei cu vârste peste 21 de ani”, își amintește Bruhn. Acestea s-au întâmplat cu mai mult de cincizeci de ani înainte, dar Bruhn încă mai avea o umbră de amuzament în voce amintindu-și ce au descoperit. „Nu exista nicio sinucidere, nu exista alcoo-

lism, nu exista dependență de droguri, iar criminalitatea era foarte redusă. Toată lumea o ducea bine. Apoi am analizat ulcerele digestive. Nici așa ceva nu avea nimeni. Oamenii aceștia mureau de bătrânețe. Și cu asta, basta.”

În profesia lui Wolf exista un nume pentru un loc ca Roseto — un loc care ieșea din tiparele cotidianului, unde legile normale nu se aplicau. Roseto era ceva *exceptional*.

2.

La început, Wolf s-a gândit că locuitorii din Roseto țineau, cel mai probabil, vreun regim alimentar cunoscut în Lumea Veche care îi ajuta să fie mai sănătoși decât ceilalți americani. Dar a înțeles rapid că nu era așa. Prăjeau cu untură, nu cu mult mai sănătosul ulei de măsline pe care îl folosiseră în Italia. În Italia, pizza era un blat subțire cu sare, ulei și poate câteva roșii, anșoa sau ceapă. În Pennsylvania, pizza era o cocă coaptă cu cârnați și pepperoni, salam, șuncă și uneori ouă. Deserturile de genul biscuiți și taralli se păstrau de obicei pentru Crăciun și Paște; în Roseto se mâncau tot timpul anului. Când Wolf a apelat la dieteticieni pentru a analiza obiceiurile tipice de alimentație din Roseto, a descoperit că un procent impresionat (41%) din kaloriile lor proveneau din grăsimi. Și nu era genul de oraș în care oamenii se scoală la răsărit pentru a face exerciții yoga și pentru a alerga șase mile. Oamenii din Roseto erau fumători pasionați, mulți dintre ei luptându-se cu obezitatea.

Clar nu era vorba de dietă sau exerciții, dar atunci să fie moștenirea genetică? Locuitorii din Roseto erau un grup restrâns provenit din aceeași regiune din Italia, și următorul gând al lui Wolf a fost întrebarea dacă nu cumva se bucurau de o descendență rezistentă care îi proteja împotriva bolilor. Așa că a început să caute rude ale oamenilor din Roseto, care locuiau în alte părți ale Statelor Unite, pentru a verifica dacă

aveau aceeași sănătate remarcabilă ca și verii lor din Pennsylvania. Nu aveau.

Apoi Wolf a trecut în revistă zona în care trăiau respectivii. Era oare posibil ca simplul fapt de a locui la poalele munților din Pennsylvania de est să influențeze pozitiv starea de sănătate? Orașele cele mai apropiate de Roseto erau Bangor, care era în josul dealului, și Nazareth, la câteva mile depărtare. Ambele aveau cam aceleași dimensiuni ca Roseto, cu profiluri de vârstă similare, caracteristici socio-economice asemănătoare, același gen de locuri de muncă ca și în Roseto și populate cu același gen de emigranți europeni muncitori și profund religioși. Wolf a cercetat fișele medicale din ambele orașe. Pentru bărbații peste 65 de ani, rata mortalității cauzate de afecțiuni cardiace în Nazareth și Bangor era cam de trei ori mai mare decât în Roseto. Rata afecțiunilor mentale în Nazareth era 505,8 la 100 000. Iar pentru bărbații din Roseto era de 162,2 la 100 000. Altă fundătură.

Secretul Roseto-ului, a realizat curând Wolf, nu erau dieta, exercițiile fizice sau genele ori regiunea în care era localizat Roseto. *Era însuși Roseto*. Umblând de colo-colo prin Roseto și vorbind cu localnicii, Wolf și Bruhn au început să remarce urma lăsată de istorie asupra orașului. Au observat cum localnicii se vizitau între ei, oprindu-se pe stradă pentru a sta de vorbă în italiană și mâncând împreună în curțile din jurul caselor. Au aflat care erau clanurile familiale extinse pe care se baza structura socială a orașului. Au constatat că multe case adăposteau câte trei generații sub același acoperiș și au descoperit respectul de care se bucurau bunicii. Au mers la împărtășanie la biserica Doamna noastră de pe Muntele Carmel și au văzut efectul unificator și calmant al bisericii. Au numărat douăzeci și două de organizații civice distincte într-un oraș cu numai 2 000 de locuitori. Au experimentat etosul egalitarist specific orașului, care îi descuraja pe cei înstăriți să își etaleze succesul și îi ajuta pe cei mai puțin realizați să își mascheze eșecurile.

Au constatat că, transplantând cultura *țărânească* din sudul Italiei pe câmpurile din estul Pennsylvaniei, oamenii din Roseto creaseră o structură socială protectivă puternică, capabilă să îi izoleze împotriva presiunii exercitate de lumea modernă. Oamenii din Roseto nu erau sănătoși datorită lucrurilor pe care le făceau, sau pentru că erau cine erau, sau ca urmare a deciziilor pe care le luaseră privind sănătatea. Erau sănătoși datorită locului din care proveneau, datorită lumii pe care o creaseră pentru ei în micul lor oraș dintre dealuri.

„Îmi amintesc prima dată când am fost în Roseto și modul în care serveau masa în familie câte trei generații, toate brutăriile de la colț de stradă, oamenii care colindau orașul în sus și în jos, stând pe prispele caselor și vorbind, fabricile de haine unde lucrau femeile în timpul zilei, în vreme ce bărbații munceau în minele de gresie”, spunea Bruhn. „Era ceea ce puteai vedea într-o zonă rurală din Italia. Era ceva magic.”

Când Wolf și Bruhn au prezentat descoperirile lor pentru prima dată în fața comunității medicale, vă puteți imagina cu ce scepticism au fost întâmpinați. Au mers la conferințe, unde omologii lor au prezentat cantități imense de date, aranjate în tabele complexe, cu referire la un tip sau altul de proteine sau de proces fiziologic, iar ei nu au vorbit decât despre beneficiile misterioase și magice ale oamenilor care se opreau pe stradă pentru a sta de vorbă și care serveau masa împreună cu trei generații din familie. O viață lungă, spune înțelepciunea acelor vremuri, depinde în mare măsură de cine suntem — de genele noastre, cu alte cuvinte. Depinde de deciziile pe care le luăm — de ce alegem să mâncăm, de cât de multă mișcare alegem să facem și de cât de eficient suntem tratați de sistemul medical. Nimeni nu a fost obișnuit să se gândească la sănătate din perspectiva *comunității*.

Wolf și Bruhn a trebuit să îi facă pe specialiști să privească sănătatea și atacurile de cord într-un mod total diferit: a trebuit să îi facă să realizeze că nu puteai înțelege de ce un om este sănătos dacă nu făceai altceva decât să analizezi faptele

sau alegerile acelei persoane privite ca fiind izolată. Trebuia să privești *dincolo* de individ. Trebuia să înțelegi cărei culturi îi aparținea acel individ, cine erau rudele și prietenii lui și din ce oraș proveneau familiile lor. Era necesar ca specialiștii să aprecieze ideea că valorile lumii în care locuim și oamenii cu care ne înconjurăm au un efect profund asupra ființei care devenim.

În *Exceptionalii*, pentru ca dumneavoastră să puteți înțelege succesul, vreau să fac exact ceea ce a făcut Stewart Wolf pentru ca noi să înțelegem sănătatea.

**Partea
întâi:**

Oportunitate

„Pentru că cel care are va primi și mai mult și va trăi în belșug; dar celui care nu are i se va lua chiar și ceea ce nu are.”

– MATEI, 25:29

1.

O zi caldă de primăvară, în mai 2007, Medicine Hat Tigers și Vancouver Giants se întâlnesc în Vancouver, Columbia Britanică, pentru Campionatul de hochei Memorial Cup. Tigers și Giants erau cele mai bune echipe din Liga Canadiană de Hochei, care, la rândul ei, este cea mai bună ligă de hochei pentru juniori din lume. Aici erau viitoarele staruri ale acestui sport — băieți de șaptesprezece, optsprezece și nouăsprezece ani care mergeau pe patine și loveau pucuri de când erau de-o șchioapă.

Meciul a fost difuzat pe postul național din Canada. Bannere cu Memorial Cup atâneau de stâlpii de iluminat pe toate străzile din centrul Vancouverului. Toate locurile fuseseră vândute. Un lung covor roșu fusese rulat peste gheață, și crainicul anunța numele celebrităților participante la meci. Primul a sosit prim-ministrul Columbiei Britanice, Gordon Campbell. Apoi, în mijlocul aplauzelor furtunoase, și-a făcut apariția Gordie Howe, unul dintre cei mai mari jucători de hochei din toate timpurile. „Doamnelor și domnilor”, tună crainicul, „Domnul Hochei!”

În următoarele șaiszeci de minute, cele două echipe au jucat un hochei plin de viață, agresiv. Vancouver a deschis scorul, încă de la începutul primei reprize, cu un ricoșeu marca Mario Bliznak. La sfârșitul celei de-a doua reprize, este rândul celor de la Medicine Hat, și golgheterul echipei, Darren Helm, plasează o ghiulea peste portarul Vancouverului, Tyson

Sexsmith. Replica Vancouverului nu se lasă așteptată, și în repriza a treia înscriu golul decisiv, apoi — când Medicine Hat își retrage portarul în disperare — Vancouver înscrie pentru a treia oară.

După meci, jucătorii, familiile lor și reporterii sportivi din toată țara s-au adunat în vestiarele echipei câștigătoare. Aerul era încărcat de fum de țigară, de miros de șampanie și de echipament de hochei ud flească. Pe perete era un banner desenat cu mâna: „Alege să lupți.” În centrul camerei stătea antrenorul de la Giants, Don Hayes, cu ochii umezi. „Sunt atât de mândru de băieții ăștia”, zice el. „Uitați-vă în toată camera. Nu este unu' singur care să nu se fi implicat din toată inima”.

Hocheiul canadian este o meritocrație. Mii de băieți canadieni încep să practice acest sport de la nivelul de „novice” încă înainte de a intra la grădiniță. Din acel moment, există ligi pentru fiecare categorie de vârstă, iar pentru fiecare dintre aceste niveluri jucătorii sunt examinați, sortați și evaluați, cei mai buni dintre ei fiind avansați la treapta superioară. Până când ajung la faza de junior, jucătorii, încă la mijlocul copilăriei, sunt deja separați în patru categorii diferite. Există ligi pentru cei care joacă de plăcere, pentru a se recrea. Apoi liga de hochei Junior B, în care se întâlnesc echipele mici din partea rurală a Canadei. Urmează liga Junior A, care este treapta imediat superioară ligii Junior B, și apoi Major Junior A, vârful piramidei. Și dacă echipa ta din Major Junior A joacă în Memorial Cup, înseamnă că ai ajuns în vârful vârfului piramidei.

În acest mod se aleg viitoarele staruri în toate sporturile. Așa stau lucrurile cu fotbalul din Europa și America de Sud și tot așa sunt selectați și atleții de la Olimpiadă. De fapt, metoda nu diferă foarte mult de modul în care sunt aleși viitorii virtuozii ai muzicii clasice, viitoarele staruri ale baletului, sau viitorii oameni de știință ori intelectuali ai sistemului nostru educațional de elită.

Nu poți să plătești pentru a intra în Major Junior A. Nu are nicio importanță cine este tatăl sau mama ta, sau cine a fost bunicul tău, sau ce afaceri învârtește familia ta. La fel de irelevant este și dacă locuiești în cel mai îndepărtat colț al celei mai nordice provincii din Canada. Dacă ești înzestrat, vasta rețea de vânători de capete a ligii de hochei te va găsi, iar dacă ești dispus să muncești pentru a-ți dezvolta talentul, sistemul te va răsplăti. În hochei, succesul ține numai de *meritul individual* — și amândouă aceste cuvinte sunt de maximă importanță. Jucătorii sunt judecați după performanța individuală, nu după a altora, și pe baza talentului — nu după vreun alt criteriu arbitrar.

E așa sau nu?

2.

Această carte este despre oamenii excepționali, despre bărbați și femei ale căror experiențe și comportament se situează dincolo de ceea ce este normal și previzibil. De-a lungul capitolului următor, o să vă prezint tot felul de excepționali, unul după altul: de la genii până la baroni locali, staruri rock și programatori software. Vom dezvălui secretele unui avocat remarcabil, vom vedea ce diferențiază cel mai bun pilot din lume de piloții care se prăbușesc cu avionul și vom încerca să descoperim de ce asiaticii sunt atât de buni la matematică. Și, examinând viețile persoanelor remarcabile din jurul nostru — ale celor talentați, pricepuți și pasionați — vreau să punctez un lucru foarte simplu: modul în care percepem noi succesul este fundamental greșit.

Care este întrebarea pe care o punem de fiecare dată când vine vorba de succes? Vrem să știm *cum* sunt acești oameni — ce fel de personalități au, ce stil de viață adoptă sau ce talent special au din naștere. Și presupunem că prin

aceste calități personale se explică ascensiunea individului către vârf.

În toate autobiografiile publicate în fiecare an de către miliardari/antreprenori/staruri rock/celebrități, povestea este de fiecare dată aceeași: eroul nostru se naște în circumstanțe modeste și luptă pentru a se impune prin propriul talent și prin virtute. În *Biblie*, Iosif este alungat și vândut ca sclav de propriii lui frați, apoi se afirmă și devine mâna dreaptă a faraonului prin propriile puteri, inteligență și intuiție. În celebrele romane din secolul al XIX-lea ale lui Horatio Alger, băieți tineri, născuți în sărăcie în New York, ajung bogați printr-o combinație de curaj și inițiativă. „Cred că până la urmă este un dezavantaj”, spunea odată Jeb Bush, „ceea ce a însemnat pentru cariera mea faptul că sunt fiul unui președinte american, fratele unui președinte american și nepotul unui bancher de pe Wall Street și senator al Statelor Unite.” Când a candidat pentru funcția de guvernator al Floridei, s-a referit în mod repetat la el însuși ca „om afirmat prin propriile puteri”, și faptul că puțini au clipit în momentul în care el s-a descris astfel demonstrează măsura în care asociem succesul exclusiv cu efortul individual.

„Ridicați-vă capetele”, a spus Robert Winthrop mulțimii în urmă cu mulți ani, la descoperirea statuii marelui erou al Americii independente, Benjamin Franklin, „și priviți imaginea unui om care s-a ridicat din nimic, care nu a avut nimic de la părinți sau de la sponsori, care nu s-a bucurat de avantajele unei educații timpurii — care azi nu este doar deschisă, ci de o sută de ori deschisă pentru dumneavoastră —, care a trecut prin cele mai umile munci ca angajat la o vârstă fragedă, dar care a reușit să își câștige locul între regi și, murind, a lăsat în urmă un nume care nu va fi uitat niciodată.”

Ceea ce vreau eu să vă conving în *Exceptionalii* este faptul că acest gen de explicații personale nu funcționează. Oamenii nu se ridică din nimic. De fapt, preluăm lucruri de la părinți

și „sponsori”. Se poate ca oamenii care ajung la același nivel cu regii să pară că au reușit prin propriile puteri. În realitate, ei sunt, invariabil, beneficiarii unor avantaje ascunse și ai unor oportunități extraordinare și ai unor moșteniri culturale care le permit să învețe și să muncească din greu și să profite de mediul în care trăiesc într-un mod inaccesibil altora. Contează foarte mult unde și când am crescut. Cultura căreia îi aparținem și moștenirile provenite de la strămoșii noștri ne modelează tiparele de reușită într-o manieră mult mai profundă decât ne putem noi imagina. Cu alte cuvinte, nu este suficient să întrebăm cum sunt oamenii de succes. Doar aflând de unde provin putem descoperi logica din spatele dihotomiei oameni de succes/oameni ratați.

Biologii vorbesc de multe ori despre „ecologia” unui organism: stejarul cel mai înalt din pădure este cel mai înalt nu doar pentru că s-a dezvoltat din cea mai rezistentă ghindă; este cel mai înalt și pentru că nu au existat alți copaci care să îi blocheze lumina solară, solul din jur era adânc și bogat, niciun iepure nu i-a ronțăit scoarța când era puiet și nu s-a găsit niciun pădurar care să îl taie înainte de a ajunge la maturitate. Știm cu toții că oamenii de succes provin din semințe rezistente. Dar știm oare destule despre soarele care i-a încălzit, despre solul în care și-au înfipt rădăcinile și despre iepurii și tăietorii de lemne pe care au avut norocul să îi evite? Aceasta nu este o carte despre copaci înalți. Este o carte despre păduri — și hocheiul este un început bun, pentru că explicațiile privindu-i pe cei care ajung în vârful acestui sport sunt mult mai interesante și mai complicate decât am putea crede. De fapt, sunt niște aspecte absolut bizare.

3.

Iată lista jucătorilor Medicine Hat Tigers din 2007. Priviți-o cu atenție și vedeți dacă puteți identifica ce este ciudat la ea.